DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-92-21

УДК 338.48-6:502/504:930.85:351.86

ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ ЧЕРЕЗ ПОСИЛЕННЯ БЕЗПЕКИ ЩОДО ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

EXTERNAL FACTORS IN THE TRANSFORMATION OF GREEN TOURISM THROUGH STRENGTHENING THE SECURITY OF HISTORICAL AND CULTURAL HERITAGE

Худик Наталія Іванівна
викладач кафедри туризмознавства і краєзнавства,
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: https://orcid.org/0000-0003-2796-9586

Khudyk Nataliia
Vasyl Stefanyk Carpathian National University

Дослідження присвячене обґрунтуванню теоретичних і прикладних засад впливу зовнішніх чинників на трансформацію зеленого туризму через посилення безпеки щодо історико-культурної спадщини. У роботі розкрито взаємозв'язок між станом зовнішнього безпекового, економічного, соціального, правового, інформаційного, екологічного та інфраструктурного середовища, зміною туристичної поведінки й потребою у збереженні матеріальних і нематеріальних об'єктів спадщини. Обґрунтовано, що історико-культурна спадщина постає ресурсною основою для розвитку зеленого туризму в малих містах і селах, оскільки поєднує локальну історію, архітектурні пам'ятки, музейні колекції, паркові комплекси, сакральні об'єкти, традиції, ремесла, гастрономічну культуру та форми громадської пам'яті. Визначено, що посилення воєнних загроз, демографічні зміни, міграція, макроекономічна нестабільність, зміна платоспроможного попиту, кліматичні ризики, цифровізація туристичного вибору, трансформація транспортної доступності й поширення запиту на безпечні локальні подорожі змінюють зміст зеленого туризму.

Ключові слова: зелений туризм, зовнішні чинники, історико-культурна спадщина, безпека спадщини, культурний туризм, сільські території, туристичний продукт, локальна ідентичністю.

The study is devoted to substantiating the theoretical and applied principles of the influence of external factors on the transformation of green tourism through strengthening the security of historical and cultural heritage. The paper reveals the relationship between the state of the external security, economic, social, legal, informational, environmental and infrastructural environment, changes in tourist behavior and the need to preserve tangible and intangible heritage assets. It is substantiated that historical and cultural heritage is a resource basis for the development of green tourism in small towns and rural areas, since it combines local history, architectural monuments, museum collections, park complexes, sacred sites, traditions, crafts, gastronomic culture and forms of community memory. It is determined that increasing military threats, demographic changes, migration, macroeconomic instability, changes in solvent demand, climate risks, digitalization of tourist choice, transformation of transport accessibility and the growing demand for safe local travel change the content of green tourism. Under such conditions, the tourism product should include safe routes, verified information, emergency preparedness, protection of authenticity, control of recreational pressure, participation of local communities and economic support for heritage sites. The key external factors in the transformation of green tourism are systematized and their security and transformational influence is determined. It is proposed to consider the security of historical and cultural heritage as a combination of physical, legal, informational, cultural, economic, environmental and community support. It is proven that strengthening security contributes to the diversification of the tourism offer, increasing visitor confidence, preserving local identity, forming long-term income for rural areas and moving from fragmented use of monuments to managed development of green tourism. A sequence of management actions has been formed, which includes identifying external factors, assessing heritage vulnerability, determining protection priorities, adapting the tourism product, coordinating stakeholders, providing information support and controlling results. The practical value of the proposed provisions lies in the possibility of their use by local authorities, tourism enterprises, museums, owners of rural tourism estates, cultural institutions and public associations when developing safe routes, local development programs and heritage-based tourism products.

Keywords: green tourism, external factors, historical and cultural heritage, heritage security, cultural tourism, rural areas, tourism product, local identity.

© Худик Н. І., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

Постановка проблеми. Зелений туризм у сучасному зовнішньому соціально-економічному середовищі розвивається під впливом сукупності чинників, які змінюють мотивацію подорожей, просторовий розподіл туристичних потоків, вимоги до безпеки та способи використання історико-культурної спадщини. Для сільських територій, малих міст і громад історико-культурні ресурси являються важливим джерелом формування туристичної привабливості, оскільки надають можливість поєднати відпочинок у природному середовищі з пізнанням місцевої історії, відвідуванням музеїв, архітектурних ансамблів, паркових пам'яток, сакральних споруд, ремісничих осередків і подій, пов'язаних із нематеріальною культурною спадщиною. Разом із цим зростання безпекових ризиків, пошкодження об'єктів, зміна транспортної доступності, інформаційні загрози, демографічні втрати, міграція носіїв локальних традицій, зниження фінансової спроможності громад і кліматичні зміни посилюють вразливість спадщини. При такого роду умовах розвиток зеленого туризму потребує переходу до моделі, у якій охорона, безпечне використання, достовірна інтерпретація та економічне відтворення історико-культурних ресурсів стають базовими передумовами туристичної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика взаємозв'язку культурно-пізнавального туризму, історико-культурної спадщини та розвитку територій представлена у працях українських науковців [1-10]. До прикладу, Н. Паньків і В. Сагайдак [1] досліджують організацію культурно-пізнавального туризму, визначають його сучасний стан і тенденції розвитку в нашій країні. Їхня позиція формує підґрунтя для розуміння того, що культурний складник туристичного продукту потребує системної організації, змістового наповнення маршрутів, належного сервісу та адаптації до змін туристичного попиту. З. К. Карпюк, О. В. Антипюк і Р. Є. Качаровський [2] розкривають історико-культурний потенціал музейної мережі у розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області. Важливість цього дослідження полягає у визначенні музеїв як активних учасників територіального розвитку, здатних поєднувати збереження пам'яті, просвітницьку діяльність і створення туристичної пропозиції. В. Бутенко [3] розглядає історико-культурні паркові пам'ятки в системі екскурсійно-туристичної діяльності сучасної Вінниччини. Відтак, паркові комплекси постають як інтегровані природно-культурні об'єкти, що особливо відповідають змісту зеленого туризму та потребують узгодження рекреаційного використання із заходами охорони.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Наявні наукові напрацювання формують змістовне підґрунтя для оцінювання культурно-пізнавального туризму, музейної мережі, паркових пам'яток, матеріальної та нематеріальної спадщини, водночас потребує поглиблення питання системного впливу зовнішніх чинників на трансформацію саме зеленого туризму через посилення безпеки історико-культурних ресурсів. Дослідження переважно характеризують ресурсний потенціал, туристичне використання окремих об'єктів або перспективи розвитку територій. Менш опрацьованим постає причинний зв'язок між змінами зовнішнього безпекового, економічного, соціального, правового, інформаційного, екологічного й інфраструктурного середовища, вразливістю спадщини та потребою адаптувати туристичний продукт.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад систематизації зовнішніх чинників трансформації зеленого туризму через посилення безпеки щодо історико-культурної спадщини. Об'єктом дослідження є процес трансформації зеленого туризму під впливом змін зовнішнього середовища та заходів із захисту матеріальної й нематеріальної культурної спадщини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зелений туризм доцільно розглядати як форму туристичної діяльності, що базується на перебуванні у сільській місцевості, безпосередньому контакті з природним середовищем, локальним способом життя, традиціями, ремеслами, гастрономією та історією території. Його відмінність полягає у тісній залежності від ресурсів конкретного місця та участі місцевого населення у формуванні туристичної пропозиції. Історико-культурна спадщина при цьому виконує декілька взаємопов'язаних функцій. Вона надає зміст туристичній подорожі, формує унікальність території, підтримує ідентичність громади, розширює сезонність відвідування та створює можливості для зайнятості у сфері екскурсійного обслуговування, ремесел, харчування, розміщення й організації культурних подій.

Зовнішні чинники трансформації зеленого туризму являються процесами та умовами, які формуються поза межами безпосереднього управлінського впливу окремої садиби,

музею, туристичного підприємства або громади, проте визначають доступність ресурсів, поведінку відвідувачів, витрати, ризики та вимоги до туристичного продукту. Їх вплив має системний характер (табл. 1).

Представлена систематизація показує, що трансформація зеленого туризму формується під одночасним впливом декількох зовнішніх процесів. Важливим постає взаємне посилення чинників. До прикладу, активні бойові дії разом із погіршенням транспортної доступності й міграцією населення здатні спричинити закриття об'єкта, втрату фахівців і переривання передачі локальних традицій. Економічні обмеження у поєднанні з кліматичними загрозами скорочують можливості догляду за парковими комплексами, дерев'яною архітектурою та музейними фондами. Інформаційне спрощення історії разом із орієнтацією на швидкий комерційний результат може призвести до втрати автентичності, конфлікту з громадою та зниження довіри туристів. Саме тому безпека історико-культурної спадщини повинна формувати цілісну систему, у якій фізичний захист поєднується з правовим, інформаційним, культурним, економічним, екологічним і громадським забезпеченням. Фізична безпека охоплює технічний стан, охорону, протипожежні заходи, готовність до надзвичайних ситуацій і збереження музейних колекцій. Правова безпека забезпечує чіткість статусу, режим використання та відповідальність. Інформаційна безпека спрямована на достовірність описів, контроль цифрових даних і належну комунікацію ризиків. Культурна безпека підтримує автентичність і право громади визначати способи представлення власної спадщини. Економічна безпека формує джерела фінансування догляду та відновлення. Екологічна безпека узгоджує туристичне використання з місткістю природного середовища. Громадська безпека базується на участі мешканців, волонтерів, носіїв традицій і локальних підприємців (табл. 2).

Посилення безпеки щодо історико-культурної спадщини змінює саму модель зеленого туризму. Традиційна модель переважно орієнтувалася на розміщення туристів у сільських садибах, споживання локальної їжі та перебування у природному середовищі. Сучасна модель повинна поєднувати ці елементи з культурно-пізнавальним наповне-

Таблиця 1

Зовнішні чинники трансформації зеленого туризму та їх безпеково-трансформаційний вплив

Чинник	Характеристика
Воєнні та політико-безпекові чинники	Воєнні загрози, обмеження пересування, пошкодження інфраструктури, ризики для пам'яток, зміна сприйняття безпечності територій та потреба у швидкому реагуванні на надзвичайні ситуації
Правові та регуляторні чинники	Зміни у законодавстві щодо охорони культурної спадщини, землекористування, музейної діяльності, підприємництва, страхування та відповідальності за пошкодження об'єктів
Економічні чинники	Інфляція, скорочення доходів населення, зміна вартості транспорту й енергії, обмежений доступ до інвестицій, нерівномірність фінансової спроможності громад
Соціально-демографічні та міграційні чинники	Відтік населення, старіння громад, переміщення носіїв традицій, зміна структури зайнятості, поява нових груп мешканців і туристів
Інформаційно-технологічні чинники	Поширення онлайн-платформ, цифрових карт, соціальних мереж, віртуальних екскурсій, відгуків, а також ризиків дезінформації й поверхового представлення історії
Екологічні та кліматичні чинники	Екстремальні погодні явища, пожежі, підтоплення, ерозія, зміна стану історичних ландшафтів, природно-заповідних територій і паркових комплексів
Інфраструктурно-логістичні чинники	Стан доріг, громадського транспорту, зв'язку, енергопостачання, укриттів, медичної допомоги, навігації та безбар'єрного доступу
Ціннісно-культурні чинники	Зміна суспільного ставлення до національної пам'яті, автентичності, локальної історії, відповідального споживання та культурної самоідентифікації

Джерело: сформовано автором

Таблиця 2

Ключові складові безпеки історико-культурної спадщини у розвитку зеленого туризму

Складова	Характеристика
Фізична безпека	Передбачає моніторинг технічного стану пам'яток, протипожежний захист, охорону музейних фондів, резервне зберігання документації, облаштування безпечного доступу, підготовку планів реагування на надзвичайні ситуації та відновлення пошкоджених об'єктів
Правова безпека	Охоплює визначення правового статусу об'єктів, режимів охорони, правил використання, договірних відносин із туристичними суб'єктами, відповідальності за пошкодження та процедур погодження робіт
Інформаційна безпека	Забезпечує достовірність історичних матеріалів, перевірку туристичних описів, захист цифрових архівів, коректну комунікацію обмежень і ризиків, а також протидію маніпулятивному або комерційно спрощеному представленню спадщини
Культурна безпека	Спрямована на збереження первинного змісту пам'яток, традицій, ремесел, обрядів і локальної пам'яті. Передбачає участь носіїв спадщини у створенні маршрутів, екскурсій, подій та освітніх матеріалів
Економічна безпека	Формує стабільні джерела фінансування догляду, реставрації, страхування та розвитку. Охоплює туристичні збори, грантові програми, партнерство, доходи від екскурсій, ремесел і локальних продуктів
Екологічна безпека	Передбачає оцінювання рекреаційного навантаження, охорону історичних ландшафтів і паркових комплексів, адаптацію до кліматичних ризиків, управління відходами та регулювання транспортного впливу
Громадська безпека	Базується на участі мешканців, місцевих підприємців, музейних працівників, освітян, громадських об'єднань і волонтерів. Така взаємодія підтримує легітимність рішень, раннє виявлення загроз і передачу знань між поколіннями

Джерело: сформовано автором

нням, безпечними маршрутами, освітньою інтерпретацією, участю громади та системним доглядом за об'єктами. Для власників садиб посилення безпеки означає перевірку маршрутів, підготовку інструкцій, координацію з музеями й місцевими службами, страхування відповідальності, наявність альтернативних програм та використання достовірних історичних матеріалів. Для музеїв і закладів культури воно передбачає адаптацію режиму відвідування, оцифрування колекцій, захист фондів, розвиток малих експозицій і виїзних програм. Для органів місцевого самоврядування важливими є інвентаризація ресурсів, визначення пріоритетів охорони, планування транспортної та безпекової інфраструктури, підтримка підприємництва і координація учасників. Для місцевого населення посилення безпеки надає можливість зберігати контроль над культурними наративами, отримувати доходи від легітимного використання традицій та передавати знання молодшим поколінням. Таким чином, безпека постає чинником підвищення якості туристичного продукту, а не сукупністю обмежень.

Особливе значення має нематеріальна культурна спадщина, яка відрізняється високою залежністю від носіїв знань, практик і способів життя [7-8]. Міграція, старіння населення та скорочення традиційних видів зайнятості здатні призвести до втрати ремесел, пісенної культури, локальних рецептів, обрядів і усної історії. Безпекове забезпечення у цьому випадку повинно охоплювати документування, аудіо- та відеофіксацію, освітні програми, майстерні, підтримку локальних майстрів, включення молоді й створення справедливих правил комерційного використання традицій. Зелений туризм надає практичне середовище для відтворення нематеріальної спадщини, оскільки туристи взаємодіють із носіями традицій у місці їх походження. Водночас туристична діяльність повинна запобігати поверховій стилізації, нав'язуванню штучних образів і перетворенню культури на стандартизовану декорацію. Достовірність, добровільна участь громади та справедливий розподіл доходів формують бажаний рівень культурної безпеки. Матеріальні об'єкти також потребують адаптивного використання. Малі

Таблиця 3

Вплив посилення безпеки історико-культурної спадщини на трансформацію зеленого туризму

Напрям	Результат
Диверсифікація туристичної пропозиції	Безпечне включення музеїв, паркових комплексів, сакральних об’єктів, ремісничих майстерень і нематеріальної спадщини розширює зміст програм перебування та зменшує залежність від одного виду відпочинку
Підвищення довіри туристів	Перевірена інформація, зрозумілі правила, готовність до надзвичайних ситуацій і належний технічний стан об’єктів формують відчуття передбачуваності та стимулюють повторні відвідування
Збереження локальної ідентичності	Участь громади у представленні історії й традицій підтримує автентичність, запобігає культурному спрощенню та зміцнює зв’язок мешканців із місцем проживання
Подовження сезону	Музейні, освітні, гастрономічні, ремісничі та подієві програми створюють підстави для відвідування поза періодами природно-рекреаційного піку
Розширення локальних доходів	Безпечний і змістовний туристичний продукт стимулює попит на проживання, екскурсії, харчування, транспорт, ремесла та локальні товари, формуючи ресурси для подальшого догляду за спадщиною
Просторове розосередження потоків	Мережа малих об’єктів і маршрутів зменшує концентрацію туристів у популярних локаціях, розподіляє економічні ефекти між селами та знижує навантаження на окремі пам’ятки
Формування післявоєнного потенціалу відновлення	Збережені, задокументовані та безпечно інтегровані об’єкти спадщини стають основою для відновлення туристичної активності, суспільної пам’яті та економічної життєздатності територій

Джерело: сформовано автором

музеї, садибні комплекси, парки, сакральні споруди й традиційна забудова можуть входити до коротких пішохідних, велосипедних, автомобільних або тематичних маршрутів. Розподіл потоків між декількома локаціями знижує перевантаження, розширює територію отримання доходів і формує цілісне сприйняття місцевої історії.

Важливим напрямом являється інформаційно-аналітичне забезпечення безпечного зеленого туризму. Воно повинно охоплювати реєстр об’єктів, оцінювання їхнього стану, карту ризиків, дані про доступність, сезонні обмеження, наявність укриттів, медичної допомоги, зв’язку та альтернативних маршрутів (табл. 3).

Отже, зелений туризм трансформується з переважно побутової форми приймання гостей у комплексну систему територіального розвитку. Його продукт поєднує природу, проживання, локальну гастрономію, історію, музейні колекції, архітектуру, ремесла, події та освітні практики. Безпекова орієнтація забезпечує збереження ресурсної основи, формує прийнятний рівень ризику для відвідувачів і мешканців, підтримує довіру та надає можливість планувати розвиток на довгостроковий період. На нашу думку, посилення безпеки щодо історико-культурної спадщини повинно розглядатися як інвестиція у життєздатність території. Витрати на документування, охорону, реставрацію, навігацію, навчання й інформаційне забезпечення створюють умови для стабільнішого попиту, збільшення тривалості перебування, розвитку місцевого підприємництва та збереження культурного капіталу. Разом із цим економічна активність повинна підтримувати спадщину через прозорий розподіл частини туристичних доходів, партнерські проєкти, грантові механізми та відповідальне підприємництво.

Висновки. Отже, зовнішні чинники трансформації зеленого туризму формують багаторівневий вплив на доступність, стан, способи використання та суспільне значення історико-культурної спадщини. Воєнні й політико-безпекові загрози, правові зміни, економічна нестабільність, соціально-демографічні процеси, цифровізація туристичної поведінки, кліматичні ризики, стан інфраструк-

тури та зміна культурних цінностей визначають нові вимоги до туристичного продукту. Посилення безпеки щодо спадщини повинно охоплювати фізичний захист, правову визначеність, достовірне інформаційне представлення, збереження автентичності, економічне забезпечення, екологічну сумісність і участь громади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Паньків Н., Сагайдак В. Організація культурно-пізнавального туризму. Сучасний стан та тенденції розвитку в Україні. Вісник Хмельницького національного університету. *Економічні науки*. 2022. № 5. Т. 1. С. 58–71.

2. Карпюк З. К., Антипюк О. В., Качаровський Р. Є. Історико-культурний потенціал музейної мережі у розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2021. Вип. 3–4(80–81). С. 55–64.

3. Бутенко В. Історико-культурні паркові пам'ятки в системі екскурсійно-туристичної діяльності сучасної *Вінниччини. Літопис Волині*. 2021. Вип. 24. С. 69–72.

4. Коробейникова Я. С., Побігун О. В. Проблеми використання елементів природно-заповідної та музейної спадщини в туризмі на прикладі Івано-Франківської області. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Географія».* 2021. № 2. С. 128–138.

5. Божко Н. М. Історико-культурна спадщина Львівщини та її використання для розвитку туризму у малих містах та селах регіону на прикладі архітектурного комплексу баронів Бруніцьких. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Історичні науки».* 2021. Т. 32(71). № 3. С. 18–23.

6. Гончаров О., Роїк Ю. Перспективи використання історико-культурних пам'яток регіонів України в туристичній галузі на прикладі культурної спадщини міста Немирова Вінницької області. *Етнічна історія народів Європи.* 2017. Вип. 52. С. 67–71.

7. Чорна Н. М. Нематеріальна культурна спадщина як туристичний ресурс. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 59. С. 29–33.

8. Папп В., Котубей В., Грицько В. Культурний туризм як багатогранний феномен національної самоідентифікації. *Економічний форум*. 2022. Т. 12. № 4. С. 48–57.

9. Шевченко Н. О. Переосмислення ролі культурної спадщини в післявоєнній туристично-рекреаційній діяльності. *Культура і сучасність*. 2023. № 1. С. 23–28.

10. Штангрет А., Силкін О. Безпекові аспекти управління персоналом в умовах гіпердинамічного зовнішнього середовища. № 9(Вип.37), 2024. *Наукові інновації та передові технології*. С. 227-237. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-227-237

REFERENCES:

1. Pankiv, N., & Sahaidak, V. (2022). Orhanizatsiia kulturno-piznavalnoho turyzmu. Suchasnyi stan ta tendentsii rozvytku v Ukraini [Organization of cultural and educational tourism. Current state and development trends in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky,* 5(1), 58–71 [in Ukrainian].

2. Karpiuk, Z. K., Antypiuk, O. V., & Kacharovskyi, R. Ye. (2021). Istoryko-kulturnyi potentsial muzeinoi merezhi u rozvytku turystychno-rekreatsiinoho kompleksu Volynskoi oblasti [Historical and cultural potential of the museum network in the development of the tourism and recreation complex of the Volyn region]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Heohrafiia*, 3–4(80–81), 55–64 [in Ukrainian].

3. Butenko, V. (2021). Istoryko-kulturni parkovi pamiatky v systemi ekskursiino-turystychnoi diialnosti suchasnoi Vinnychchyny [Historical and cultural park monuments in the system of excursion and tourism activities in the modern Vinnytsia region]. *Litopys Volyni*, 24, 69–72 [in Ukrainian].

4. Korobeinykova, Ya. S., & Pobihun, O. V. (2021). Problemy vykorystannia elementiv pryrodno-zapovidnoi ta muzeinoi spadshchyny v turyzmi na prykladi Ivano-Frankivskoi oblasti [Problems of using natural reserve and museum heritage elements in tourism based on the example of the Ivano-Frankivsk region]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriia «Heohrafiia»,* 2, 128–138 [in Ukrainian].

5. Bozhko, N. M. (2021). Istoryko-kulturna spadshchyna Lvivshchyny ta yii vykorystannia dlia rozvytku turyzmu u malykh mistakh ta selakh rehionu na prykladi arkhitekturnoho kompleksu baroniv Brunickykh [Historical and cultural heritage of the Lviv region and its use for tourism development in the region's small towns and villages based on the example of the architectural complex of the Brunicki barons]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Seriia «Istorychni nauky»,* 32(71)(3), 18–23 [in Ukrainian].

6. Honcharov, O., & Roik, Yu. (2017). Perspektyvy vykorystannia istoryko-kulturnykh pamiatok rehioniv Ukrainy v turystychnii haluzi na prykladi kulturnoi spadshchyny mista Nemyrova Vinnytskoi oblasti [Prospects for using the historical and cultural monuments of Ukrainian regions in tourism based on the example of the cultural heritage of Nemyriv in the Vinnytsia region]. *Etnichna istoriia narodiv Yevropy*, 52, 67–71 [in Ukrainian].

7. Chorna, N. M. (2021). Nematerialna kulturna spadshchyna yak turystychnyi resurs [Intangible cultural heritage as a tourism resource]. *Infrastruktura rynku*, 59, 29–33 [in Ukrainian].

8. Papp, V., Kotubei, V., & Hrytsko, V. (2022). Kulturnyi turyzm yak bahatohrannyi fenomen natsionalnoi samoidentyfikatsii [Cultural tourism as a multifaceted phenomenon of national self-identification]. *Ekonomichnyi forum,* 12(4), 48–57 [in Ukrainian].

9. Shevchenko, N. O. (2023). Pereosmyslennia roli kulturnoi spadshchyny v pisliavoiennii turystychno-rekreatsiinii diialnosti [Rethinking the role of cultural heritage in post-war tourism and recreation activities]. *Kultura i suchasnist,* 1, 23–28 [in Ukrainian].

10. Shtangret, A., & Silkin, O. (2024). Bezpekovi aspekty upravlinnia personalom v umovakh hiperdynamichnoho zovnishnoho seredovyshcha [Security aspects of personnel management in a hyperdynamic external environment]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, 9(37), 227–237. DOI: https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-9(37)-227-237 [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 20.08.2026
Дата прийняття статті до публікації: 28.10.2026
Дата публікації статті: 06.11.2026